

CAPITOLUL I

1

De aproape cincizeci de ani, orologiul cel mare din turnul școlii supraveghea cu cadranele sale cele patru puncte cardinale; de aproape cincizeci de ani acele sale enorme indicau fără greșală ora exactă. Rareori, iarna, în timpul viscozelor, zăpada cotropitoare oprea mersul lor pe cadranul dinspre soare răsare, iar primăvara hulubii, sau ciorile, sau alte zburătoare, în zbunguiala lor grăbeau mersul vreunui minutar. Dar de fiecare dată moș Timofte Păstrăvanu, paznicul școlii, care-și începuse meseria aceasta încă de pe vremea instalării marelui ornici și care, așa cum spuneau elevii din clasele superioare, și-o va încheia doar o dată cu oprirea definitivă a ceasului, se urca în turn, scutura scripeții uriași și începea să învârtască o manivelă cât oiștea carului. După ce asculta câteva clipe tic-tacul tunător și clătina din cap a încuviințare, moș Timofte scotea de la brâu o cutie rotundă de metal, cândva strălucitoare, o cutie mare cât o farfurie, o proptea pe genunchi și o pocnea cu pumnul în creștet. Ca la comandă, cutia lepăda un capac pentru a dezveli un cadran de ceas pictat cu aceleași disciplinate cifre romane care împodobeau fețele orologiului din turn. Paznicul scruta cu atenție ora exactă și potrivea întocmai acele „Gângălăului“, pentru că așa numea dânsul ceasul din turn. Odată treaba terminată, închidea cu câteva zdravene lovituri de pumn capacul „Țângălăului“, pentru că așa numea dânsul ceasul de la brâu. E de prisos să amintim că lanțul care purta dihania aceea de metal ar fi putut struni un cogeamite dulău ciobănesc. Apoi, în mers agale, bătrânul cobora scările, ieșea în curte, se oprea în mijlocul ei, citea cu voce tare ora exactă de pe ceasul din turn, și dacă era în timpul lecțiilor făcea iute o socoteală, tot cu voce tare, cam cât mai rămâne până la recreație. Și chiar dacă mai rămâneau patruzeci de minute până când trebuia să sune clopoțelul, moș Timofte nu mai cerceta nici Gângălăul,

nici Țângălăul. Putea să fie împovărat de treburi, putea să fie asaltat de griji, la secunda exactă clopoțelul suna, în mâna lui, sfârșitul orei.

N-am spune însă adevărul întreg, așa cum ne-am propus, dacă n-am adăuga că erau totuși câteva zile pe an în care moș Timofte nu mai respecta ora exactă. (O să ne ierte bătrânul această indiscreție, mai ales că ea rotunjește adevărul; și până acum n-am întâlnit un al doilea om care să fie în relații atât de cinstite și de fidele cu adevărul ca moș Timofte.) Prin urmare erau câteva zile pe an în care paznicul școlii se afla în conflict cu ora exactă. Erau zilele de dinaintea vacanței, ultimele zile de școală. În acele zile, de câte ori dădea semnalul de recreație, moș Timofte greșea cu regularitate. Suna clopoțelul cu câteva minute înainte de ora obișnuită. Vreo cinci-șase directori foarte meticuloși i-au făcut, la vremea lor, observații pentru această neregulă ciudată, dar moș Timofte s-a mulțumit să ridice din umeri și să spună, cu o voce foarte calmă și nepăsătoare, că în acele zile Gângălăul și Țângălăul nu se înțeleg și pace: „Gângălăul se grăbește și Țângălăul e cuprins de lenevie, mă străduiesc și eu să-i împac după priceperea mea sărmană. Dacă găsiți dumneavoastră alt chip de a-i împăca...” Aici, moș Timofte își isprăvea vorba. Directorii îl priveau nedumeriți, încercau să-și închipuie cam cine poate fi „Gângălăul” și cine poate fi „Țângălăul”, și mergând din presupunere în presupunere ajungeau la cu totul alte idei, uitându-l, până una alta, pe moș Timofte și meteahna lui. Așa se făcea că de câte ori era numit un nou director, în clădirea cea mare, cu etaj, de pe colina din nordul orașului, se discutau două lucruri de seamă. În adunarea generală a școlii se vorbea mai ales despre vechimea liceului care străbătuse viteaz un veac întreg și înainta la fel de viteaz prin altul, atingându-i sfertul, iar în cancelarie, între profesori și noul director, se vorbea despre obiceiul neschimbat al lui moș Timofte de a dărui elevilor, în ultimele zile de școală, câteva minute în plus la fiecare recreație. Profesorii își înclinau capul ca în fața unui decret vechi și inviolabil, dar de fapt se gândeau sau chiar își aminteau agitația și nerăbdarea elevilor în acele zile... și îl lăsau pe moș Timofte în obiceiurile lui de demult.

Altminteri, moș Timofte era omul cel mai corect și mai cinstit care se pomenise pe acele meleaguri. În cei cincizeci de ani de

1

În orașel se aciuse liniștea zilelor de vară. Tinerii plecau dis-de-dimineață la scădat, lăsând curțile, străzile și mahalalele pustii, moleșite și tăcute. Spre seară se pornea un oarecare freamăt care se risipea însă la primele adieri ale nopții, când orașelul își așternea docil străzile la picioarele perechilor visătoare. Era vară și cald, era vacanță, era un oraș mic, era monotonie, lene, amorțeală, adică tot ceea ce nu se potrivește tinereții. Pentru că tinerii erau acei care sufereau cel mai mult în orașel. Și era cald, și era moleșală și nimic neobișnuit nu se profila încă în zarea vremii.

Un timp, toți tinerii, și nu numai ei, își obosiseră gura tot povestind și laudând isprava Cireșarilor în Peștera Neagră. Dar gloria, cu cât crește mai repede, cu atât dispare mai repede. Mai ales într-un orașel unde zgomotul unei ferestre sparte în centru se aude în același timp în toate mahalalele. S-au spus vrute și nevrute pe socoteala Cireșarilor, dar se știe că orice melodie cântată prea des începe, după un timp, să obosească. Singurul care nu prea părea încântat de cele spuse cândva de un mare spirit al omenirii despre glorie era, bineînțeles, Tic. Pentru el gloria nu se aseamnă cu acele cercuri pe care le stârnește căderea unei pietre în apă, cercuri din ce în ce mai mari, tot mai mari, până ce dispar pe nesimțite în luciul apei. El continua să creadă în ea și de aceea, mai în fiecare zi, spre seară, alerga la frizeria „Higiena“ în căutare de admiratori, dar cum frizeria nu prea era vizitată de clienți, strădania lui Tic era cam în van. Îndurerat în adâncul lui, prichindelul cel cărn și ciufulit asculta întotdeauna înainte de plecare replica necruțătoare, mereu aceeași, pe care o rostea tatăl lui Dan:

— Domnule, oamenii din orașul nostru au două mari păcate: nu se rad și nu-și iubesc copiii.

Și Tic pleca puțințel mai înviorat spre casă.

Cireșarii sufereau cumplit din cauza căldurii, a moleșelii, a inactivității și mai ales din cauza unor despărțiri neprevăzute. Victor plecase pentru câteva săptămâni undeva în străinătate, într-o tabără tinerească, iar Ionel își petrecea o parte din vacanță departe, împreună cu familia. Ursu lua parte la tot felul de concursuri sportive, se pregătea mai ales pentru un meci amical de box cu campionul național de juniori, iar ceilalți, Maria, Dan, Lucia, își petreceau timpul citind, scriind, visând.

Și nimic neobișnuit nu se profila încă în zarea vremii.

Dacă Tic nu s-ar fi dus în ziua aceea la școală să-l caute pe moș Timofte poate că prietenii noștri Cireșarii ar mai fi lăncezit vreo câteva zile. Și se mai poate, cine știe?, ca vizita aceasta întâmplătoare a lui Tic să însemne chiar mult mai mult decât un strigăt menit să zgândăre și să ațâțe pe candidații la lene și plictiseală.

Tic n-a văzut la început în curtea școlii decât un bărbat străin plimbându-se cu un moș Timofte foarte bucuros, ceea ce, bineînțeles, nu i-a stârnit nici o exclamație, nici măcar o întrebare, cu toate că nu mai zărise personajul acela niciodată până atunci în oraș. Dar puținel mai târziu Tic a văzut altceva. Ceva care i-a furat toate privirile, emoțiile și preocupările. Toți cei care au copilărit în orașe mici de provincie vor înțelege atât de bine reacția prichindelului!

Lângă cișmeaua din curtea școlii... era o fată! O fată brunetă, cu părul scurt, ondulat, îmbrăcată într-o rochie foarte albă. Tic n-avea încă vârsta aceluia care în fața unei asemenea arătări își duce mâinile la buze și-și șoptește: „Doamne, ce frumoasă!“. Băiatul cărn și ciufulit, incarnație perfectă a tot ce e practic și concret, și-a pus o singură întrebare: „Cine e?“

Pentru a nu fi descoperit și a nu fi silit să roșească, Cireșarul a calculat că nu are altceva mai bun de făcut în calitatea sa de iscoadă, – calitate pe care și-o asumase ad-hoc și fără consimțământul nimănui –, decât să se furișeze în curtea școlii și să-și aleagă cel mai sigur post de observație. Și pentru că nimeni nu cunoștea mai bine decât el labirintul vizibil și invizibil al școlii, precum și căile de intrare și ieșire din labirint, în mai puțin de un minut, după ce sărise gardul la adăpostul unui trunchi de copac, și se strecurase ca un șarpe printre tufe și tarlale de flori, își fixă postul sub scara

CAPITOLUL I

1

Cum ajunseseră cireșarii în orașelul D.?... Nu e foarte greu de răspuns. Mai întâi orașelul nu era foarte departe de fratele lui, destul de geamăn, în care trăiau cireșarii. Apoi, așa cum se întâmplă destul de des, unul dintre locuitorii orașelului D. avea rude în orașelul cireșarilor. Apoi, cel care avea rude avea și o fată care se numea Ioana, dar asta n-ar fi însemnat nimic, dacă Ioana n-ar fi fost verișoara lui Dan și dacă, în sfârșit, Dan n-ar fi primit o scrisoare de la ea prin care era invitat, împreună cu prietenii lui „*oricâți ar fi, chiar douăzeci*“, deși știa ea bine că sunt numai șase, pentru câteva zile, spre sfârșitul vacanței, în orașel. De ce spre sfârșitul vacanței? Pentru că se deschidea bâlciul de pe malurile Căprioarei, care „*nu-și are pereche în țară*“ și pentru că se puteau face plimbări frumoase într-o poiană tăinuită în care „*se bănuiește că ar exista niște ruine misteroase, chiar de pe timpul...*“ – dar urma o scuză pentru că „*nimeni n-a reușit să stabilească vechimea lor cu precizie*“.

Cireșarii ceilalți, cu excepția lui Tic, pe care-l atrăgea grozav bâlciul, într-adevăr celebru, nici nu voiră să audă despre invitația Ioanei. Maria însă nu-și putea lăsa dragul ei frățior singur, așa că porniră toți trei spre orașelul D., unde ajunseră noaptea târziu. Îi așteptau: o fată mirată, zveltă și foarte frumoasă, doi bunici severi ca niște profesori în preajma examenelor și două camere: una pentru Ioana și Maria, alta pentru Tic și Dan. Cam după jumătate de oră fetele dormeau, iar băieții săreau geamul (ca să nu deranjeze anumite persoane mai în vârstă care aveau alte concepții despre tinerețe, școală și iarmaroc) și porneau grăbiți undeva.

Ce forfotă era în bâlci la ora aceea! Și în dreapta, și în stânga Căprioarei. Eroii noștri nu zăboviră decât câteva minute în partea dreaptă. Se înfruptară repede cu niște gogoși cât pălăriile de mari, își răcoriră gâtleurile cu înghețata de zmeură: „mamă, mamă!“, și apoi, ca vântul, peste un podeț împodobit cu panglici de hârtie de toate culorile, poposiră în partea stângă, acolo unde-i chemau inimile. Nu știau încotro să se ducă, nu știau încotro să se uite. Totul se mișca amețitor în jurul lor. Jocuri, oameni, lumini. Și nu mai era nimeni care să-i tragă de mânecă sau să le amintească sever despre școală, despre importanța gramaticii, despre oameni care au ajuns mari, fără să se plimbe prin iarmaroace. („Parcă altminteri, gândise Tic atunci, ar fi rămas mici, ca piticii de la panorama de vizavi!“) Erau liberi și voiau să vadă cât mai multe, și se gândeau cu plăcere că părăsiseră casa sărind de pe fereastră într-un nuc care-și aranjase parcă special crengile pentru acțiunea lor. Se auzeau mereu acorduri de fanfară, când repezite, când lăbărtate, explodând fals, dar cu un entuziasm cumplit, așa cum numai la bâlci se pot auzi. Goarne, trompete, clarinete, tromboane, tobe își împreunau sunetele în cântece uluitoare – o armonie fantastică a stridentelor – în care se recunoștea vag fie un marș șovăitor, cu alternanțe de tango, fie un vals răgușit, cu improvizații periodice de sârbă oltenească. Fundalul acesta muzical pătrundea pe nesimțite în memorie, căutând un ascunziș definitiv, care va apărea mai târziu în amintire: neverosimil, unic și, mai ales, fermecător.

Cei doi prieteni holbau ochii la estradele suspendate, pe care oameni îmbrăcați în costume extravagante – o învălmășire de culori indescriptibile – se agitau și răcneau până le ieșeau ochii din cap. Unii scoteau panglici, cutii, șerpi și cranii din jobene găurite, alții sfărâmau lanțuri și împrăștiau flăcări orbitoare din degete sau din gură, alții se îndoiau până nu le mai deosebeai mâinile de picioare, alții țopăiau ca niște popândăi și făceau salturi mortale cu ușurința unui pisoai, alții mergeau cu capul în jos, în mâini, în timp ce în jurul fiecărui picior se învârteau cercuri colorate, alții pur și simplu strigau și gesticulau, anunțând numere

CAPITOLUL I

1

Uriașa cabană, cocoțată temerar deasupra vechiului burg, cu toate camerele, cu toate paturile, cu restaurantul, bucătăria, holurile și sălile de distracție, dar mai ales cu spațiile albe și cu pâtiile de schi dimprejur, fusese reținută pentru elevi, ca în fiecare an la începutul primei vacanțe și înaintea sărbătorilor de iarnă. Ninsese mult și mai ninge uneori, noaptea, cu fulgi mari, care se împotriveau blând întunericului; soarele se dăruia limpede și fără părtinire fiecărei zile, din depărtări prietene; razele lui nu topeau, dar nici nu înfrigurau prea tare; vânturile întârziu mai întotdeauna prin alte hăuri, doar spre dimineață se burzuluiiau câtva timp, încându-se în vârtejuri albe, pufoase, dar se potoleau pentru a nu înspăimânta tinerețea.

„E vreme frumoasă!“, spuneau toți cei care voiau să dea a înțelege că apucaseră pe-acolo, altădată, răscoale și vijelii cumplite. „Nici nu se poate vreme mai bună pentru concursurile de schi!“, spuneau alții, care voiau să dea a înțelege, plimbându-și triumfători tuleiele, că erau veterani ai concursurilor școlare de iarnă. „E grozav!“, spuneau toți, fără excepție. Și, într-adevăr, era grozav.

Se adunaseră elevi din toate liceele țării. La fiecare minut se făceau noi cunoștințe, se legau și se dezlegau prietenii, se formau grupuri și scăpărau rivalități, se organizau antrenamente și demonstrații de virtuozitate terminate, nu rareori, cu rostogoliri și aterizări involuntare, de un comic irepetabil, se încăierau, mai ales profanii, în pronosticuri vehemente și... nestatornice, iar seara, înainte de culcare, întreaga cabană intra în zodia farselor. Aici, fantezia nu mai avea margini. Chiar în prima seară, toți elevii se adunaseră în sala de cinema pentru a se întâlni cu celebrul Toni Sailer, în carne și oase, invitat în țară la premiera unui film în care juca rolul principal. Imediat după terminarea filmului apăru și

Toni Sailer pe scenă, urmat de un cortegiu întreg de admiratori și admiratoare. Parcă sărise chiar de pe ecran, pentru că era îmbrăcat în costumul ultimei scene. Întrebări și răspunsuri, dar mai ales emoții și autografe, până ce faimosul campion olimpic și mai puțin faimosul actor de cinema începu să bată din palme pentru a cere liniște. Când se topi și ultima șoaptă se recomandă: Hans Bürger, elev în ultimul an la o școală de artă. Fusese prima farsă care declanșase rafala. Câte nu se făceau! De la poștele lui Oșlobanu până la ședințe de iluzionism care transformau puștii în părinți, părinții în ciomege, ciomegele în târgi, târgile în sicrie, iar din sicrie săreau pisici, căței și mingi de fotbal. Cu două zile înaintea concursului cineva lipise un afiș care anunța că după cină vor sosi la cabană, pentru o oră de încălzire morală, campioana și campionul național la combinata alpină. Exact la ora promisă năvăliseră în sala de repetiție vreo treizeci de perechi de campioni naționali: unii pe uși, alții pe ferestre, alții de sub scaune, alții din cabana sufleurului, alții coborând de pe niște coloane. Dar și spectatorii erau pregătiți să întâmpine farsa. Aduseseră multe cu ei: pungi cu făină, cu zăpadă, cu funingine, cu praf de scărpinat, funii, sfori, bandaje, sârmă. Odată imobilizați și machiați, campionii fuseseră luați pe sus și duși cu nemaipomenit alai pe terasa uriașă de la etajul întâi, iar de acolo aruncați fără teamă în movilele de zăpadă anume pregătite. Probabil că nu din întâmplare, ci ca o reacție la nesupunerea ei violentă, una din perechi fusese frecată, muștruluită și tăvălită prin zăpadă mai rău decât toate celelalte, de fapt mai bine decât toate celelalte perechi. Pentru că se zbătea și striga cel mai tare: „Noi suntem adevărații campioni! Noi suntem adevărații campioni!“ Și, bineînțeles, erau... Numai tinerețea veritabililor campioni și spaima galbenă care paralizase brusc spectatorii îndreptaseră până la urmă lucrurile.

Nu se putea ca în acel noian de farse, care-l transformase pe directorul cabanei în cel mai mare jocheu englez, iar pe o ziaristă timidă și speriată în soția lui, să nu-i vină cuiva ideea celei mai năucitoare farse: în cabană, chiar printre concurenți, se aflau, incognito, c i r e ș a r i i ! Fusese o farsă de dimineață, lansată în restaurant, chiar când concurenții își terminau micul dejun. Din clipa aceea, toate denumirile și chemările se schimbaseră ca prin farmec. Orice elev mai micuț și mai blond și, obligatoriu, cu nasul

1

Peronul era ticsit de lume. Și era agitație, larmă, și atâtea gesturi și vorbe inutile. Îmbrățișări și mângâieri grăbite, lacrimi șterse pe furiș, zâmbete curajoase sau de-a dreptul eroice, și sfaturi, sfaturi repetate de zeci de ori, spuse în clipe de stânjeneală, pentru a ascunde o emoție, pentru a întrerupe un oftat, sau pentru a aminti realitatea despărțirii.

— Dragul meu, ai grijă, să nu cumva să...

Nu trebuia mai mult nici pentru cel care rostea cuvintele, nici pentru cel căruia îi erau adresate. Și unul și celălalt găseau în această frază banală, neterminată, inutilă, prilejul de a respira câteva clipe liniștite, de a se întâlni cu alte gânduri, până simțeau din nou, poate în aceeași fracțiune de secundă, cum îi asaltau furnicile emoției. Dar atunci răsuna încet invariabilul răspuns:

— Știu, n-ai nici o grijă, dar nici tu...

Și iarăși câteva clipe liniște, până ce fluieratul unei locomotive, de undeva, din depărtare, oferea pretextul unor îmbrățișări fără vorbe, unor îmbrățișări furate, și toți aveau convingerea culpei, pentru că ochii urmăreau fără încetare ceasul mare al gării, și acele lui, din fericire, înaintau încet, încet. Și erau necesare doar câteva vorbe pentru ca mulțimea să se deznoade și să-și destrame toate legăturile naive pe care și le crease în îndelungata așteptare, să se transforme în ceea ce era inițial: părinți, copii, frați, surori, prieteni, cunoscuți. Adică să se sfărâme în îmbrățișări, să-și elibereze toate lacrimile, să spună totul, totul, într-un gest sau într-un cuvânt. Dar vorbele acelea întârziu, parcă anume reținute, pentru a se rosti — deși toți le simțeau ca o amenințare aproape fizică, materială — pe neașteptate.

Vorbele întârziu și mulțimea trăia cu fidelitate emoțiile prelungite, care există pesemne înaintea oricăror despărțiri,

oriunde, în orice gară a lumii. Cum să nu se supună acestor reguli și gara orașelului nostru de provincie?

În masa aceea de oameni puteau fi recunoscuți undeva și cireșarii. Se deosebeau ei de ceilalți care urmau să plece cu același tren? Nu se poate răspunde sigur, dintr-o dată, la această întrebare. Dar ei erau acolo, toți, cu excepția lui Ionel, care-i aștepta undeva pe malul mării, pentru a-i antrena într-o nouă și fantastică aventură. Erau toți acolo și, cu toate acestea, trăiau clipele unei despărțiri. Își luaseră rămas bun de la părinți, îi rugaseră să nu-i petreacă la gară, așa cum făcuseră și cu prietenii și cunoscuții lor. Părinții acceptaseră, poate numai formal, poate unii se aflau ascunși pe undeva prin mulțime. Prin urmare, cireșarii se aflau singuri în apropierea vagonului lor, probabil așteptau și ei cuvintele pe care le așteptau toți cei de pe peron. Dar acolo se oficia o despărțire. Unii o trăiau intens, alții mai puțin. Ursu era cel mai trist și, cum nu avea obiceiul să-și ascundă sentimentele, oricine putea să-i citească tristețea pe față sau în gesturi. Pentru că el vorbea întotdeauna cel mai puțin dintre toți. Maria căuta mereu cu privirile cerul, poate stelele care începeau să se vadă, și absența, izolarea ei tăcută în freamătul care vuia nu indicau oare o stare neobișnuită? Ce pricinuia această stare: despărțirea sau altceva? Victor era aproape nepăsător, prea calm, prea atent la ce se petrecea în jurul său, prea lucid pentru a i se putea atribui emoții prea mari. De aceea Ursu, văzându-l, clătina uneori imperceptibil din cap și privirile lui, din triste, deveneau dojenitoare și apoi parcă mai triste. Lucia, mai devreme foarte sigură, se îmbujorase la față și se simțea parcă stingherită de când își descoperise tatăl în mulțime. Ducea o luptă cu sine însăși, aproape că făcea un exercițiu de logică. Căuta o formulă care să fixeze un echilibru între sentiment și rațiune. Dan, încercând să se adapteze pe rând stărilor celorlalți, scornea glume vesele sau duioase, dar valoarea lor rămânea numai în intenție. Adevărul e că-l chinuia, pe ici pe colo, gândul despărțirii.

— Să vă spun una! zise el la un moment dat, ridicând învins din umeri. Asta e, dragii mei. Toți suntem la fel, numai eu sunt un prost!

Victor sesiză imediat incoerența celor spuse de Dan și, văzându-i mai ales și mutra plouată, izbucni într-un hohot de râs.